

EL VAIXELL
DE VAPOR

Jo, en Watson i l'armari de la Jacqueline

Gemma Lienas

*Il·lustracions de
Marisa Morea*

Jo, en Watson i l'armari de la Jacqueline

Gemma Lienas

*Il·lustracions de
Marisa Morea*

fundación sm

La Fundación SM destina els beneficis de les empreses SM a programes culturals i educatius, i fa atenció, especialment, als col·lectius més vulnerables.

Si vols saber més coses sobre els programes de la Fundación SM, entra a www.fundacion-sm.org

Primera edició: octubre de 2018

Gerència editorial: Gabriel Brandariz

Coordinació editorial: Anna Pauner

Coordinació gràfica: Lara Peces

© 2018, Gemma Lienas, pel text

Drets negociats a través d'Asterisc Agents.

© 2018, Marisa Morea, per les il·lustracions

© 2018, Editorial Cruilla

Nàpols 249 - 08013 Barcelona

editorial@cruilla.cat

ISBN: 978-84-661-4546-6

DL: B-22590-2018

Imprès a la UE / *Printed in EU*

Qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra només es pot fer amb l'autorització dels seus titulars, tret de les excepcions previstes per la llei. Dirigiu-vos a CEDRO (Centre Espanyol de Drets Reprogràfics, www.conlicencia.com) si necessiteu fotocopiar o escanejar cap fragment d'aquesta obra

*A en Solomon, que, per gran
que sigui, sempre serà el meu petit.*

1 Un sobre que no va arribar al seu destí

Em dic Isolda. Isolda Roca.

Ja ho veieu: el meu cognom és força corrent. En canvi, el meu nom és extravagant. I jo, segons diuen les companyes d'escola, encara ho soc més. Em troben molt estranya. Perquè abans vivia a l'Eixample i fa només un any que visc a la Barceloneta; jo trobo que el canvi no es nota gaire: els carrers del meu nou barri també són tots paral·lels i perpendiculars, amb l'avantatge afegit que tinc el mar molt a la vora. Perquè porto els cabells tallats molt curts i a elles els encanta dur-los llargs. Perquè em flipa llegir i a elles no tant. I perquè de gran vull ser enginyera aeronàutica. O sigui, vull dedicar-me a dissenyar avions i altres aparells que puguin volar.

Això de ser enginyera aeronàutica ho vaig decidir quan tenia vuit anys perquè vaig anar de viatge a París amb avió i el comandant em va deixar visitar la cabina. Em vaig quedar de pasta de moniato quan em va explicar per què servia cada botó, cada esfera, cada llumeta... Era sensacional pilotar aquell avió, però encara més haver-lo ideat. Vaig dir que, de gran, m'hi dedicaria. El meu germà, que encara no era el cretí en què s'ha acabat convertint, però que ja era un tocanassos de primera, es va riure de mi. I jo vaig passar-ne molt, que és el que acostumo a fer.

El meu germà Parsifal, l'únic que tinc, per sort!, tampoc té un nom gens comú. Aquesta mania dels noms estrafolaris ve dels temps en què la mare es moria per anar amb el pare al Liceu a sentir òpera. D'aquí els va venir la idea de dir-nos Isolda i Parsifal. Ara, la mare

no té temps ni calés per anar al Liceu i, si pogués anar-hi, s'adormiria a la butaca perquè sempre va curta de son: es lleva molt d'hora per anar a netejar, primer oficines i després cases particulars. Al migdia torna per dinar i, amb la col·laboració de l'àvia, mira de posar-li les piles al pare i de treure-les al cretí d'en Parsifal.

En Parsifal es fa dir *Sif*, però l'àvia, ni cas!, el crida sempre pel seu nom complet. Jo, en canvi, procuro no parlar-m'hi perquè és més fastigós que menjar-se un plat d'espinacs i, si l'he d'anomenar d'alguna manera, li dic *Cretí*.

A mi, el Cretí em diu *Mitja merda*, els amics em diuen *Iso* i a casa, *Isolda*, però em penso que, si ara els pares m'haguessin de triar un nom, me'n posarien un dels de sempre: *Maria*, *Carme*, *Dolors*... Perquè la mare, d'ençà que el pare va perdre la feina i tot va començar a anar de gairell, no està per gaires complicacions.

Ara ja no viatgem tampoc; ens estem sempre a casa..., a casa de l'àvia. Ens hi vam haver d'instal·lar a començament d'aquest curs quan els del banc es van quedar el nostre pis i ens van deixar al carrer. A mi, m'encanta viure-hi però el Cretí tot el dia rondina perquè és un pis molt petit. I, la veritat, en això té tota la raó. Però, i què?

I ara els diners que tenim són els de la pensió de l'àvia i els que guanya la mare fent feines de neteja. O sigui, vivim una vida que és com un mitjó girat del revés: no té res a veure amb la que teníem abans.

Just en el mateix moment en què comparo la vida amb els mitjons, sona el timbre que marca el final de les classes.

És divendres a la tarda i comencem un pont llarguís-sim de quatre dies, ja que el dimarts 1 de maig és festiu i l'escola ha decidit que dilluns no hi haurà classe. Quina passada!

La mestra ens ha explicat que l'1 de maig se celebra el Dia Internacional del Treball, que reivindica els drets de treballadors i treballadores i que té el seu origen en

el moviment obrer del segle XIX. Crec que deu ser cosa del passat perquè ara, pel que diu la mare, de drets, en tenen pocs. Ella, per no tenir, no té ni seguretat social: no es pot posar malalta perquè, sinó, no cobra.

Sortim de l'aula com si cent mil tiranosaures rex ens empaitessin. Segurament els meus companys tenen pressa per començar els dies de vacances, però jo, per córrer a la llibreria del barri.

La llibreria és llarga i estreta i plena de prestatgeries que van de terra al sostre. A l'entrada hi ha els llibres nous. I a la part del darrere s'hi amunteguen els vells, o sigui, els llibres usats. En Santi n'és el propietari. Diu que un dia d'aquests es jubilarà i tancarà la llibreria, perquè la gent compra molt poc, perquè la botiga dona molta feina i perquè l'esquena cada dia li fa més mal. Jo creuo els dits perquè no sigui veritat que un dia abaixi la porta metàl·lica per sempre. Per a mi seria un drama perquè és un dels racons del barri que més m'agrada. Em miro tots els volums i penso que cadascun explica una història que, si la llegeixo, em portarà a viure una altra vida, ben diferent de la meva. I això que la meva em sembla de primera, però trobo divertit poder-ne viure moltes alhora. Per això m'ho passo pipa llegint.

Els divendres, en sortir de classe, sempre passo una estona per la llibreria per ajudar en Santi. Jo carrego les caixes i l'ajudo a col·locar els volums al seu lloc –així l'esquena no li pateix gaire– i ell, a canvi, em regala llibres.

–Hola, Isolda –em diu així que sent la campaneta que té a la porta per avisar-lo quan entra algú.

–Hola, Santi. Tens paquets per desar?

–No n'ha arribat cap de nou. Però, mira, al fons, amb els llibres de vell, n'hi ha una pila per posar a l'última lleixa.

M'hi acompanya perquè li fa por que m'enfili a l'escala de mà sense la seva vigilància. «I si caiguessis... », diu si jo protesto.

Ell subjecta l'escala i jo pujo i baixo amb uns quants volums cada cop.

Quan acabem, plega l'escala i em diu que té una sorpresa per a mi.

-Un llibre francès.

-Jo no sé francès -li dic.

-No et caldrà saber-ne. Ja ho veuràs.

I treu d'un calaix un llibre apaïsat, de tapes dures. Me'n tradueix el títol:

-Apassionats per l'aviació. I tu ho ets, oi, d'apassionada? Doncs mira, t'explica els diferents aparells voladors des del 1709 fins al 1939. Veuràs quins estris més estranys han arribat a anar pel cel... I tot són dibuixos i fotografies, de manera que, encara que no entenguis l'idioma, et faràs una idea clara del que s'hi explica.

A la portada hi ha un dibuix molt curiós: una mena d'ocell, de panxa esfèrica i transparent, on es veuen dues persones assegudes; sota l'esfera, unes ales que no tenen res a veure amb les dels avions actuals sinó que semblen les d'una au.

-M'agrada molt.

En Santi somriu.

-He, he -fa-. M'ho imaginava. I espera't quan te'n trobi un d'igual però que expliqui la història de l'aviació fins al segle XXI.

Mmm. Em faig gasosa només de pensar-hi.

El fullejo un moment, tot i que tinc ganes de mirar-me'l amb més calma. I, ostres, entre les pàgines sis i set, m'hi trobo un sobre. Penso que l'hi deu haver ficat en Santi i se n'ha oblidat.

-Ei, Santi! És teu?

Agafa el sobre tan esgrogueït com el llibre.

-No -fa movent el cap-. S'ho devien oblidar els antics propietaris.

I me'l torna.

Al damunt del sobre hi ha escrit: «Per a la Carmeta».

Per a la Carmeta

-Potser a dins no hi ha res -suggereix el llibreter-. Està obert. Per què no ho mires?

Alço la pestanya del darrere i sí que hi ha algun paper a l'interior. El trec.

-Fotos!

Són dues fotos antigues.

-Què faig? -demano.

En Santi em recomana que les torni a desar al sobre i que consideri que són una mena d'apèndix del llibre.

-Vols dir que me les puc quedar?

-Oi tant! Què vols fer-ne, si no?

Li dic adeu i me'n vaig amb el meu tresor sota el braç a buscar un lloc tranquil per mirar-me'l amb calma. Tot i que la llibreria és al carrer paral·lel al de casa nostra, no vull anar-hi perquè segur que el Cretí em farà la guitza. Camino, doncs, pel passeig Marítim fins arribar a l'alçada de l'escola. Just al davant, de cara al mar, hi ha un banc de fusta al costat d'una palmera.

M'hi instal·lo, obro el llibre i en trec el sobre amb les fotos.

Per a la Carmeta...

Qui devia ser la Carmeta? La propietària del llibre? Potser sí. Potser va rebre el sobre i, després d'obrir-lo, el va ficar a dins del llibre i se'n va oblidar. És clar que, si el va rebre, bé l'hauria estripat per treure'n el contingut...

Giro el sobre i me'l miro per darrere. La pestanya és de les que té una mena de pega que s'ha de llepar perquè s'enganxi. I no està llepada!

Això vol dir que mai no van tancar el sobre...

-Doncs potser a la Carmeta, mai no l'hi va arribar -dic en veu alta.

I començo a imaginar: tal vegada la propietària de les fotos les volia donar a la Carmeta i les va posar al sobre i després dins del llibre i se'n va oblidar.

2 Apareix en Watson

Doncs, pobra la Carmeta, si es va quedar sense aquelles imatges...!

Després de mirar-me ben mirat el llibre i de comprovar que els aparells voladors han patit una gran transformació fins a arribar als del segle xx, decideixo examinar les fotos. Les trec de dins del sobre. Són fetes en blanc i negre sobre un paper que brilla moltíssim i té les vores dentades. De fotos com aquestes, tan antigues, ja només en té la meva àvia. Els meus pares les tenen digitals, fetes amb el mòbil, i totes són de color.

Em poso a mirar-les. Una és d'una dona i l'altra, de dues nenes.

De sobte, tinc una idea. Em convertiré en detectiu per esbrinar qui és la Carmeta i tornar-li les fotos. M'ho poso tot al damunt de la falda per pensar millor com m'organitzo i just en aquest moment...

Catacrac!

No he tingut temps de reaccionar. Una mena d'embalum a reacció se m'ha tirat al damunt i m'ho ha engegat tot pels aires.

Les fotos i el llibre han acabat a terra. I el cap verd que conduïa bojament un monopatí, també.

-Ho sento -em diu el cap verd, amb el nas ple de sang i uns ulls de pena terribles.

Jo, que l'hauria volgut estrangular, quan el veig amb aquesta fila, sento llàstima. I m'hi acosto per ajudar-lo a alçar-se.

-T'has fet mal?

-No... Sí... Una mica -i em fa un somriure divertit i càlid a la vegada. Un somriure com aquelles salses que piquen i alhora són dolces.

Li ofereixo un mocador de paper perquè s'eixugui la sang i me'n vaig a recollir el llibre i les fotos. Tot està bé: ni un rebrec, ni una taca...

Sospiro, alleugerida. El monopatí a reacció no ha estat suficient per fer malbé el meu tresor.

-Vols dir que ens saps gaire, de conduir un monopatí? -li dic.

-No gens! De fet, soc la persona més negada de la ciutat per anar sobre rodes.

-I per què t'hi enfiles, doncs?!

-Per aprendre'n, és clar -diu-. I tu en saps?

-No. No ho he provat mai però segur que si ho intento, passaràs a ser la segona persona de la ciutat més negada, perquè jo seré la primera.

Li agafa un atac de riure i me l'acaba encomanant.

Riure és millor que anar amb monopatí, segur. Quan acabes, sembla que vagis més lleugera per la vida.

-Com et dius?

-Isolda -i abans no pugui fer cap observació del meu nom, l'aturo-. Sí, ja ho sé: un nom força estrany.

-Jo diria que molt. És el primer cop que el sento. Doncs jo em dic Joan. El meu és més suat. M'agradaria molt dir-me d'una manera especial, com tu.

Resulta que tenim la mateixa edat i som del barri. Bé, ell ho és de tota la vida. Però no anem a la mateixa escola.

Com que m'ho pregunta, li explico què estava fent.

-Soc una detectiu, saps? -Bé, ja sé que he exagerat una mica perquè, de fet, encara no he començat a ser-ho, però com que ja ho tenia pensat...

-De debò? -se li obren els ulls com tasses de cafè-. Òndia. És la primera vegada que parlo amb una detectiu. I què investigues?

-Necessito tornar unes fotos a la seva propietària, que no conec!

Li ensenyo les fotos.

En una s'hi veu una dona.

-Òndia! Quin barret més estrofolari! -diu en Joan.

-Home, és antic. També ho és l'abric fins a mitja cama i les sabates de taló amb aquest llacet... Tot molt passat de moda.

-Sembla una dona molt elegant.

-Sobretot si et fixes en aquesta joia -li dic.

I li assenyalo la solapa de l'abric, on hi ha subjectat un fermall també antic: uns cercles concèntrics dels quals surten unes tiges llargues cap amunt i unes de curtes cap avall.

-Or i brillants, oi? -li dic.

-Almenys això sembla! I també sembla que estigui en un dormitori. Ho dic per aquest armari fosc que té al darrere. M'ensenyes l'altra fotografia?

S'hi veuen dues nenes. Una és petitona i l'altra és una mica més gran.

-Els vestits també són de l'any de la picor -diu en Joan.

-Jo no me'ls posaria ni que m'amenessin de prohibir-me la lectura -ric jo.

Les dues nenes juguen en una plaça gran, al centre de la qual hi ha dos fanals negres antics, subjectats per una única columna de ferro. La columna sosté també quatre fonts amb quatre piques, cadascuna orientada a un punt cardinal.

-Veus? Eren en aquest sobre. I vull esbrinar qui era la Carmeta i com puc fer-les-hi arribar.

I just aleshores m'adono que, al darrere de cadascuna, hi ha un text escrit amb una lletra punxeguda i difícil de llegir. La tinta és de color blau cel i no sembla feta amb un bolígraf normal, com els que fem servir a l'escola.

-El meu avi té una lletra molt semblant a aquesta -diu en Joan-. Potser ho va escriure ell.

El cor em fa un bot -i si ja he trobat una pista?!-, però, de seguida, toco de peus a terra, perquè recordo que a casa també he vist aquesta mena de lletra.

-A casa també hi ha algunes llibretes, per exemple, les receptes de cuina de l'àvia, amb aquesta calligrafia. Potser és la que abans els ensenyaven a fer a les escoles. Au, va! -afegeixo amb impaciència-. Llegim-ho!

En Joan desxifra -la lletra és ben enrevessada!- el que hi ha escrit darrere de la foto de la dona.

-«J. El nostre àngel» -em mira amb aire sorprès-. Tu ho entens?

-No, no. Però també ho hauré d'esbrinar -i giro la foto de les nenes que juguen, i llegeixo embarbussant-me unes quantes vegades perquè no és fàcil entendre els gargots-: «Quan siguis gran, Carmeta, recorda sempre el valor de la llibertat».

Em quedo mirant en Joan, tan desconcertada com ell.

-No ens aclareix gran cosa -dic.

-No, però mira -diu ell. I gira la foto de les nenes-.
Aquesta foto està feta en una plaça del barri.

-Què dius ara! Així ja sé per on he de començar: buscant la plaça.

-Jo t'hi portaré -diu ell-. Sé on és.

Aleshores, pam!, tinc una idea.

-No vols pas ser detectiu amb mi? -li demano.

Fa una estona se li han obert els ulls com tasses, però ara se li fan tan grossos que semblen plats de sopa.

-Uau! És la proposta més còsmica que m'han fet mai.
És clar que ho vull.

I torno a tenir una altra idea.

-No volies tenir un nom especial?

Fa que sí amb el cap.

-Doncs podries dir-te Watson.

-Watson? Especial, especial ja ho és, però no entenc d'on ve.

-És el nom d'un detectiu famós. El que anava sempre amb en Sherlock Holmes.

-Ah, aquest sí que sé qui és. Doncs em sembla un nom guapíssim. Watson, em dic Watson -i m'ofereix la mà.

Fem una encaixada.

Just en aquest moment, sona una tonadeta inconfusible.

-Tens mòbil? -diu en Watson.

Ui! Si continua obrint tant els ulls li cauran de la cara!

-Tinc mòbil, sí. -M'estalvio d'explicar-li que forma part dels vells temps, de quan els pares anaven al Liceu i jo tenia un mòbil que podia fer servir per enviar missatges, per navegar per Google, per entrar a les xarxes... Ara ja només el puc fer servir perquè la família em localitzi si trigo massa o per fer una trucada en cas «d'extrema necessitat».

És l'àvia.

-Nena, on ets?

Li explico que en un banc, davant de l'escola, parlant amb un amic.

-Però tu saps quina hora és?

Doncs no. No ho sabia però per la veu de l'àvia ja hauria d'haver notat que és tardíssim.

Quan penjo, en Watson m'atrapa per la màniga com si no em volgués deixar anar mai més.

-Som amics? -diu.

-És clar. Bé..., si vols, sí.

-Sí que ho vull. I tant!

Se'l veu molt content. De fet, se'l veu com si s'hagués enfilat a dalt d'un núvol.

-He de tocar el dos -li dic-. Són les vuit.

-Les vuit! -fa cara de preocupació-. El meu avi deu estar enfadadíssim.

I ja torna a semblar un nen a reacció, tot i que ara no va enfilat al monopatí, sinó que el duu sota del braç.

-Adeu -diu i es posa a córrer.

-Ei! -li crido-. Espera't. Quan i on ens trobem?

-Demà a les 10, al davant del Manyo -diu sense deixar de córrer.

El Manyo? I què dimonis és això del Manyo, voldria dir-li, però ja ha desaparegut.

Fico les fotos al sobre i el sobre dins del llibre, i me'n vaig a casa.

M'obre la porta la mare i em clava una bona esbroncada.

-Abans de les vuit et vull a casa, ja ho saps.

Li dic que sí, que sí, que m'ha passat l'estona sense adornar-me'n.

El Cretí encara no hi és. L'àvia prepara el sopar. I el pare, com sempre, està mig esfondrat damunt la taula del menjador, l'únic lloc on podem estar tota la família junta, cadascú assegut a la seva cadira.

-Au, renta't les mans i para taula -diu l'àvia.

Empenyo la porta corredissa i entro al minúscul espai on hi ha la tassa del vàter i una pica súper petita. I tot i que hi ha ben poca cosa, no és fàcil encabir-s'hi.

Potser us demaneu on és la dutxa. La dutxa hi és i resulta molt enginyosa: tot l'espai ho és. O sigui, a dalt al sostre, hi ha una *carxofa* per on surt l'aigua, i el terra està inclinat, i al costat dels baixants del vàter hi ha un desguàs. Una bona idea que va tenir la meva àvia fa molt perquè estava tipa de rentar-se per parts, com deia ella.

Quan surto, ja ha arribat el cretí del meu germà i per variar està ratllant la meva mare.

-Sif! Sisplau, estic cansada. En podem parlar demà, que no he d'anar a treballar?

Ell continua insistint amb la seva matracca i jo el fulmino amb una mirada assassina. Però ni tan sols la capta. Continua burxant la mare.

El pare s'ha tapat les orelles amb les mans, tot i que no sé si li cal perquè últimament no sembla que senti res.

-Parsifal! -trona l'àvia-. Fes el favor de callar i no dir més bajanades!

El Cretí tanca la boca i es mou per desaparèixer però abans em clava un cop de colze.

-Ets imbècil o què? -li dic.

-O què!

I es fica al seu racó, que és l'espai que queda entre l'habitació de l'àvia, que ara també és la meva, i la cortina darrere de la qual dormen els pares.

El sento que desplega el llit, un somier articulats que es plega en quatre sota d'una lleixa de fòrmica i es dissimula amb una cortineta.

Paro taula. I per posar el plat i els coberts del pare li he d'enretirar cada cop mans i braços. Ja ho he dit abans: el pare, d'ençà que es va quedar sense feina, s'ha quedat també sense piles.

